

OSZTÁLYELLENTÉT.

M^{ANAPSÁG} a nemzet hivatalos vezetőit és nem hivatalos munkásait sokat foglalkoztatja a nemzeti egység gondolata. Lélektani tény, hogy valamely korszak azzal a gondolattal foglalkozik legszívesebben, amelyikre legnagyobb szüksége van. A nemzeti egységre azért van nagy szükségünk, mert ez a nemzeti öntudatosságnak félig előfeltétele, félig következménye. Nemzeti öntudat nélkül pedig nincs meg a szellemiség legfontosabb követelménye, a gondolkodás-, érzés- és akarásbeli egység. Ezért nevezzük a nemzeti öntudatosságot a leghasznosabb dolognak, s egyszersmind olyan nélkülözhetetlen előfeltételnek, amely minden korszaknak és minden nemzedéknek közös célja.

A magyar nemzeti egységnek akadályai azok az ellentétek, amelyek történelmünk folyamán megjelentek és mély meghasonlást támasztva, szakadatlan láncolatban végighúzódnak egész életünkön. A magyar frazeológia szereti turáni atóknak nevezni, de szükséges meglátnunk, hogy ezeknek az ellentéteknek gyökere nem turáni származásunkban, hanem emberi mivoltunkban és a társadalom élettörvényeiben rejlik. A nagy, gyökeres meghasonlások között mélység tekintetéből rangfokozatot téve, ezt a sorrendet állapíthatjuk meg: nemzetiségi ellentét, osztályellentét, felekezeti és világnézeti ellentét, történelmi ellentét, gazdasági ellentét, politikai ellentét, általános művelődésbeli ellentétek. E soroknak az a feladata, hogy a felsorolt meghasonlások közül egyik legnagyobbal, az osztályellentéttel foglalkozzék.

Az osztályellentét alatt nem a társadalmi és gazdasági ellentéteket értem, hanem azt a mély szakadást, amely szembeállítja a tőkét a munkával, a polgári társadalmat a proletáriátussal. Mindkettőnek megvan a maga külön világnézete, politikája, társadalomtana és művelődési programja. Ez az ellentét úgy húzódik végig jelenlegi művelődésünkön, mint két ellentétes erejű földréteg, amelyik egymásra veti kozmikus erejét és egyik a másik léte árán kíván diadalmaskodni. A proletáriátus politikai szerve a szociáldemokrata és a kommunista párt, a kapitalizmus különböző politikája éppen ezekben a döntő kérdésekben mindenütt közös nevezőre hozható. A kérdés nem egyes országok és nemzetek kérdése, hanem világkérdés. Oroszországban éppúgy megvan, mint Dél-Amerikában, Kínában épp olyan tény, mint a nyugateurópai államokban. Természetes dolog, hogy e nagy közösségből Magyarország sem maradhat ki.

Mindenekelőtt arra vigyázzunk, hogy ne vezessen félre minket az a tény, amelynek bizonyossága szerint a szociális demokrácia Magyarországon távolról sem az a tényező, mint a nyugateurópai államok-

ban. Ennek megvannak a maga okai, de az okok ismerete megőrzi attól, hogy a kérdés jelentőségét félreismerjük. A szociális demokrácia nálunk nem lehet az a hatalom, mint a nyugateurópai államokban, először azért, mert az ország távolról sincs annyira indusztriálva, mint a nyugati iparúzó államok. Másodszor azért, mert a tisztviselői középosztály, sorozzuk ide minden intellektuális pályán dolgozó embert, Magyarországon sokkal inkább a tőke szolgálatában áll, mint az említett államokban, főképpen azért, mert az erősen fejlett államiság kezében tartja ennek az osztálynak jó nagy hányadát, elsősorban tisztviselőket és maga az állam Magyarországon tisztán polgári színvetű. Azután azért, mert a magyarországi tulajdonképpen nagy proletáriátus, a mezőgazdasági, nincs még a tőke elleni harcra megszervezve; nem azért mintha ezen a téren a szociális demokratapárt a maga szempontjából mulasztást követett volna el, hanem azért, mert a mezőgazdasági munkásság egy jó része aránylag jobb gazdasági helyzetben van, mint a földművelő kispolgár. Egy nagybirtok állandó munkása, főképp ha családja népes, körülbelül annyi jövedelemmel bír, mint egy 10—15 holddal bíró kispolgár család. Existenciájáért azonban távolról sem végzi azt a munkát, amit a saját földjét művelő kispolgár végeznek. Ur dolgába nem szakadnak bele az emberek. Végül azt is látnunk kell, hogy a vörös forradalom és a kommün rettentő emlékei kiábrándították az emberek egy részét Marx világmegváltó tanaiból. Bármennyire hangoztatja a szociális demokrácia, bizonyára teljes jóhiszeműséggel, hogy semmi köze nincs a kommunizmussal, a népielek ösztönszerűen érzi, hogy szociális demokrácia és kommunizmus között lehet ugyan igen jelentős különbség a módszerben, de nincs lényeges elvi differencia. Úgy viszonylanak egymáshoz, mint a mérsékelt konzervativizmus a feudális konzervativizmushoz.

Azonban az a tény, hogy Magyarországon a szociális demokrácia ma még nem döntő politikai tényező, ne vezessen félre. A szocializmus lényegéhez tartozik az is, hogy minél kevesebb érvényesülésre van lehetősége, annál kedvezőbbé válik a talaj arra, hogy egykor váratlanul érvényesüljön. Hiszen a társadalom törvényeinek különös antinómiája, hogy minél kisebb a lehetőség az ellentétek természetes áthidalására, annál nagyobb a bizonyossága a forradalmi és eruptív megoldási kísérleteknek.

A társadalmi élet dinamikájában az egységes, polgári alapon dolgozó, szociális politikának az a nagy hivatása, hogy a két, egymást kirekesztő ellentétet, a tőke és a munka szakadékát áthidalni igyekezzék egyfelől azáltal, hogy a munkásság legfelsőbb rétegeiből mindig új meg új szállítmányokat toljon a kispolgári társadalomba és ezáltal annak területét balfele állandóan bővítse; másfelől pedig a nagytőkét állandóan ossza vagy pedig úgy integrálja, hogy ezzel először személytelenné tegye, második lépésében pedig szocializálja. Az előbbire jó példa Svédország, ahol minden tanult munkás szinte a középosztálynak megfelelő existenciát él, az utóbbira pedig Amerika, ahol a tőke felhalmozódása sokszor a tőke szocializálódását idézi elő és a tulajdonost, mint leginkább érdekelt természetes vezetőmunkást, állítja szolgálatába.

Ha ez így van, egy mérsékelt konzervatív és polgári kormányzat számára meg vannak adva politikájának természetes határai.

E politika alap gondolata az, hogy feleslegessé kell tenni a szocializmust, problémáinak megoldásával és programjának végrehajtásával. Természetes dolog, hogy ez a szocializmus gazdasági, népjóléti és társadalmi programjára vonatkozhatik csupán, de nem vonatkozhatik soha egy percig sem a szocializmus világnézeti és politikai programjának a végrehajtására. Tehát, ha egy kormányzat gondoskodik arról, hogy a munka elvegye méltó bérét, igyekszik megakadályozni, hogy könnyelmű és léha emberek nagy vagyonok birtokában dologtalan és demoralizáló életet éljenek, hatalmas népjóléti alkotásokkal gondoskodik a munkás egészségéről, családjának eltartásáról, öreg napjaira tisztas ellátást szerez számára, balesetek ellen biztosítja, a munkanélküliség rettentő válságain átsegíti, főképpen pedig hozzájuttatja ahhoz, hogy otthona, hajléka, kertje, egyszóval magántulajdona legyen: tulajdonképpen jobban és helyesebben, oldja meg a szociális problémákat, mint a máról-holnapra uralomra jutó proletárdiktatúra, vagy kommunizmus, amelyik először kénytelen elpusztítani a tízezer esztendő kapitalista kultúra minden alkotását és csak akkor kezdhet az újjáépítéshez, ha először Szaharává tette az emberi kultúra viruló ültetvényeit. A kommunizmus egy olyan kerülő út az osztályellentét áthidalására, amelybe belepusztul az emberi művelődés minden nagy értéke és a szocializálandó társadalom előbb animalizálódik. A polgári demokratizmus pedig egy olyan út a szociális kérdés áthidalására, amely az emberi művelődés minden nagy alkotásaiban osztályos atyafivá teszi a munkást, hogy az annak építésén olyan erővel dolgozzék, mint aki a maga házát építi.

Természetes dolog, hogy e teoretikusnak látszó megoldásnak két nagy nehézsége van. Először az, hogy amíg a szocializmusnak egyetlen egy olyan programpontja van, amelyik még nincs végrehajtva, az egész szocializmus nemzetközi kórusa egyforma fortisszimóban harsogja tovább a kitagadottak himnuszát. Már pedig a szocializmusnak mindig lesz olyan programpontja, amit a polgári társadalom maga sub poena non existendae sohasem tehet magáévá. Ezt fokozza az a másik nehézség, hogy a szocializmus azon mértékben, amint programja végrehajthatná, haladna állandóan balfelé és zökkenő nélkül hajlanék át a legszélsőbb kommunizmusba. De ebből csak az következik, hogy a szociális demokratapárt mindig meglenne és mindig ellenzék lenne. Kérdés azonban, hogy ebben a tényben, azonkívül, hogy a helyzetet tisztázta, nincs-e egy nagy és kívánatos szükségszerűség? Mikor az okos polgári társadalom végrehajtja a maga szociális programját, szükség van mindig azoknak az ellenőrzésére, akik e program igazságából tőkét kovácsolnak pártjuk hatalmi céljaira. Emberi vonás ugyanis hogy aki ad, hamarabb megérkezik a lehetőség határához, mint az, aki követel. És éppen a polgári társadalomnak lehet méltán szeméretvetni, hogy nagyon kevésszer adott önként és adott sokat. Úgy kellett a kezéből mindent kicsavarni az erőszak fenyegetésével, rettentő harcok árán, akár egy órai munkaszünetről, akár pedig a munkás lelegelemből életszükségleteiről volt szó. E téren csak ott mutatkozik kivétel, amikor

a polgári társadalmat valami nagy ideális szenvedély hatotta át, a nemzeti eszme vagy a vallás inspirációja, s ennek lelkesítésére ünnepi tényben önként lemondott kiváltságokról, jogokról és előnyökről, hogy a végrehajtás során nem egyszer a vámon próbálja megmenteni, amit a réven elveszített.

De a történelem tanúságai szerint ezeknek az ellentéteknek a kiegyenlítéséből mindig jó származott. Semmi baj sem lesz abból, ha a leggazdagabb embernek sokkal kevesebb lesz a felesleges jövedelme, mint most, ha ugyanakkor a legjobb munkásnak sokkal magasabb lesz az életstandardje, mint most és minden becsületes munkásnak meglesz a betevő falatja és ruhája, öregségére kenyere és gyermekeit egy viruló kultúra áldásaiban fel tudja nevelni.

A szociális demokratapárt legjobb legyőzése az, ha feleslegessé tudjuk tenni. Már az is nagy eredmény, ha komolyan igyekszünk feleslegessé tenni.

RAVASZ LÁSZLÓ.